

Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ: ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΟΡΩΝ

Κώστας Βαλεοντής
Φυσικός-Ηλεκτρονικός, Πρόεδρος ΕΛΕΤΟ¹,

Έλενα Μάντζαρη
Γλωσσολόγος, Αν. Γ.Γραμματέας ΕΛΕΤΟ

Abstract

Terminology has two senses: 1. the discipline dealing with the principles and methods governing the study of concepts and their designations (terms, names, symbols) in any subject field, and the work of collecting, processing, and managing the relevant data, and 2. the set of terms belonging to the special language of a single subject field. In its study of concepts and their representations in special languages, terminology is multidisciplinary since it borrows the base tools and concepts from a number of disciplines (e.g. logic, ontology, linguistics, information science and other specific fields) and adapts them properly in order to cover specificities of its own scope. The interdisciplinarity of terminology results from the multifaceted character of terminological units, as linguistic items (linguistics), as conceptual elements (logic, ontology, cognitive sciences) and as vehicles of communication in both scientific and general language context. Accordingly, the terminological theory can be identified by three different dimensions: the cognitive, the linguistic, and the communicative dimension (Sager: 1990). The linguistic dimension of the terminological theory is detected mainly in the linguistic mechanisms that pattern term formation and term forms.

In this paper, we will focus on the presentation of general linguistic principles concerning term formation, during *primary naming* of an original *concept* in a source language and *secondary term formation* in a target language. Special reference will be drawn on the application of these principles in the Greek language.

Linguistic aspects of term formation are of major interest to terminologists, terminographers and subject field specialists, but also to translators, interpreters and technical writers; especially when translators happen to work with less widely used languages like Greek, where the lack of adequately populated reference tools such as specialised dictionaries and glossaries very often compels them to become neologists.

1. Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της Ορολογίας

Ο όρος «ορολογία»² έχει δύο σημασίες:

1. ο **επιστημονικός κλάδος** που έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των σχέσεων μεταξύ των *εννοιών* και των *κατασημάνσεων* τους (όρων, ονομάτων, συμβόλων) και τη διατύπωση αρχών και μεθόδων που διέπουν αυτές τις σχέσεις σε οποιοδήποτε θεματικό πεδίο· και η **εργασία** της συλλογής, επεξεργασίας, διαχείρισης και παρουσίασης των ορολογικών δεδομένων σε μία ή περισσότερες γλώσσες, και
2. το **σύνολο των όρων** που ανήκουν στην *ειδική γλώσσα* ενός ορισμένου θεματικού πεδίου.

Βασική για τη θεωρία της Ορολογίας είναι η διάκριση ανάμεσα στα *αντικείμενα* (*objects*), που είναι οι οντότητες του εξωτερικού κόσμου, στις *έννοιες* (*concepts*), που είναι οι μονάδες γνώσης που αποτελούν τις νοητικές παραστάσεις των αντικειμένων, και στις *κατασημάνσεις* (*designations*) των εννοιών, που

¹ Η ΕΛΕΤΟ (Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας) ιδρύθηκε το 1992 ως μη κερδοσκοπικό επιστημονικό σωματείο στον τομέα της Ορολογίας με στόχους: α) τη μελέτη, ανάπτυξη και προώθηση της ελληνικής ορολογίας, β) τη συμβολή στη συνεχή και σύμμετρη ανάπτυξη της ελληνικής γλώσσας για την κάλυψη των σύγχρονων αναγκών και γ) την προώθηση του ρόλου της ελληνικής γλώσσας στη διεθνή ορολογία.

² Η ΕΛΕΤΟ έχει προτείνει δύο διαφορετικές γραφές για την άρση της αμφισημίας του όρου στα ελληνικά: τη γραφή «Ορολογία» όταν γίνεται αναφορά στην πρώτη σημασία, αυτή του επιστημονικού κλάδου, και τη γραφή «ορολογία» όταν γίνεται αναφορά στη δεύτερη σημασία, αυτή του λεξιλογίου ενός θεματικού πεδίου.

μπορεί να είναι **όροι** (*terms*), **ονόματα** (*names*) και **σύμβολα** (*symbols*). Η έννοια καθορίζεται περαιτέρω μέσω των **σχέσεων** (*relations*) που έχει με άλλες έννοιες και μέσω των **ορισμών** (*definitions*), οι οποίοι αποτελούν την περιγραφική, μεταγλωσσική δήλωση των εννοιών.

Ανεξάρτητα από τη διαφωνία μεταξύ των ερευνητών σχετικά με το αν η Ορολογία συνιστά αυτόνομο επιστημονικό κλάδο (βλ. Cabré [1999]) ή ένα σύνολο μεθοδολογικών εργαλείων για την επεξεργασία των ορολογικών δεδομένων (βλ. Sager [2000], Dubuc [1985]), είναι κοινά αποδεκτή η αναγνώριση του διεπιστημονικού της χαρακτήρα. Όχι μόνο γιατί η Ορολογία αποτελεί το σημείο τομής ποικίλων γνωστικών πεδίων, αλλά κυρίως γιατί δανείζεται τα βασικά εργαλεία και τις έννοιες διάφορων και διαφορετικών μεταξύ τους επιστημών (π.χ. λογική, οντολογία, γλωσσολογία, επιστήμη των πληροφοριών κ.ά.) και τα προσαρμόζει κατάλληλα ώστε να καλυφθούν οι ιδιομορφίες του πεδίου της. Η σχέση της Ορολογίας με αυτές τις επιστήμες προκύπτει από τον πολύπλευρο χαρακτήρα των ορολογικών μονάδων, ως *γλωσσικών οντοτήτων* → γλωσσολογία, ως *εννοιακών οντοτήτων* → λογική, οντολογία (*ontology*), γνωσιακές επιστήμες (*cognitive sciences*), και ως *επικοινωνιακών μονάδων* στο στενότερο πλαίσιο του **επιστημονικού** και του **τεχνικού λόγου** (*scientific & technical discourse*) αλλά και στο ευρύτερο πλαίσιο της γενικής γλώσσας.

Συνεπώς, η θεωρία της Ορολογίας προσδιορίζεται σε σχέση με τρεις διαφορετικές διαστάσεις (Sager [1990: 13]):

1. τη **γνωσιακή** (*cognitive*) διάσταση, που εξετάζει τις σχέσεις των εννοιών μεταξύ τους και μέσω αυτών των σχέσεων τη συγκρότηση των εννοιών σε δομημένα σύνολα γνώσης, τα **συστήματα εννοιών** (*concept systems*) σε κάθε τομέα της ανθρώπινης γνώσης, καθώς και την παράσταση των εννοιών με **ορισμούς** και **όρους**,
2. τη **γλωσσική** (*linguistic*) διάσταση, που εξετάζει τις *υπάρχουσες γλωσσικές μορφές* και τις *εν δυνάμει γλωσσικές μορφές* που μπορούν να δημιουργηθούν για την απόδοση νέων εννοιών, και
3. την **επικοινωνιακή** (*communicative*) διάσταση, που εξετάζει τη *χρήση των όρων* ως μέσων μεταφοράς της γνώσης σε διαφορετικές κατηγορίες αποδεκτών σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις και δίνει περιεχόμενο στις δραστηριότητες της **κατάρτισης** (*compilation*), της **επεξεργασίας** (*processing*) και της **διάχυσης** (*dissemination*) των ορολογικών δεδομένων υπό τη μορφή **ειδικών λεξικών** (*specialised dictionaries*), **γλωσσαρίων** (*glossaries*) ή **βάσεων ορολογικών δεδομένων** (*terminological databases*) κτλ.³

Η αναγνώριση του πολυδιάστατου χαρακτήρα των ορολογικών οντοτήτων (*έννοια* → *όρος* → *επικοινωνιακή μονάδα*) στο πλαίσιο της μεταφοράς της **ειδικής γνώσης** (*specialized knowledge*) επηρεάζει σημαντικά το χαρακτήρα της σύγχρονης θεωρίας και πράξης της Ορολογίας και συμβάλλει στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης της Ορολογίας με τη σύγχρονη γλωσσολογία και τις επιστήμες της τεχνολογίας και της πληροφορίας⁴. Κάποιες από αυτές τις αλλαγές είναι οι εξής :

- Η **Τυποποίηση** (*Standardisation*), γνωστή από το πλαίσιο των τεχνικών και τεχνολογικών τομέων, επεκτείνεται και στη θεωρία της Ορολογίας⁵ προσφέροντας μεθοδολογικά εργαλεία για τη συστηματοποίηση της ορολογικής εργασίας και της επικοινωνίας στο πλαίσιο των ορολογικών δραστηριοτήτων.

³ Η γνωσιακή διάσταση της Ορολογίας σύμφωνα με τον Rey (1995) αντλείται από την ίδια τη γνωσιακή φύση του επιστημονικού αντικείμενου που μελετά και δεν αποτελεί ιδιαιτερότητα της θεωρίας της. Το ενδιαφέρον με την Ορολογία είναι ότι καταφέρνει να συνδέσει τη *γνωσιακή διάσταση* με τις *κοινωνικές ανάγκες* μέσω των *γλωσσικών μορφών*, συντελώντας στη βελτιστοποίηση της επικοινωνίας μεταξύ των ειδικών, μεταξύ των ειδικών και των μεσολαβητών στη μεταφορά της γνώσης, όπως ορολόγων, μεταφραστών, τεκμηριωτών κτλ., και του ευρύτερου κοινού.

⁴ Παρά το γεγονός ότι σε γενικές γραμμές η ορολογική πράξη συνεχίζει να καθορίζεται και να τροφοδοτείται από την εμπειρία και τις δραστηριότητες των ειδικών των θεματικών πεδίων (τεχνικών και επιστημονικών), η θεωρία της Ορολογίας φαίνεται να ενσωματώνει με μεγαλύτερη ευκολία τα μεθοδολογικά εργαλεία της σύγχρονης γλωσσολογίας και των επιστημών της πληροφορίας και της τεχνολογίας. Βέβαια, ο σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό εκσυγχρονισμός της ορολογικής εργασίας σε διάφορες χώρες ή θεματικούς τομείς εξαρτάται άμεσα και από γενικότερους πραγματολογικούς παράγοντες, όπως είναι η αναγνώριση της σπουδαιότητας της ορολογίας από τις εθνικές και κοινωνικές κοινότητες, οι εθνικές γλωσσικές επιδιώξεις που προβάλλονται μέσω της δημιουργίας και διάχυσης της εθνικής ορολογίας, η αναγνώριση και καθιέρωση της διδασκαλίας της Ορολογίας σε ακαδημαϊκό επίπεδο κτλ.

⁵ Το ρόλο αυτό έχει αναλάβει η Τεχνική Επιτροπή TC 37 του ISO (Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης).

- Η γνωσιακή διάσταση της Ορολογίας, δηλαδή η οργάνωση της γνώσης σε ένα γνωστικό τομέα, δεν αντιμετωπίζεται ως αυτοσκοπός των επιστημόνων και των ειδικών των θεματικών πεδίων, αλλά ως μέσο που συμβάλλει στην ακρίβεια και τη συστηματικότητα κατά τη μεταφορά της γνώσης σε ποικίλες πραγματολογικές περιστάσεις.
- Η γλωσσική διάσταση των ορολογικών οντοτήτων δεν αποτελεί αποκλειστικό αντικείμενο μελέτης και προτάσεων των ειδικών των θεματικών πεδίων αλλά και των **ορολόγων** (*terminologists*) στους οποίους αναγνωρίζεται η διπλή ιδιότητα του **γλωσσικού συμβούλου** (*language consultant*) και του **τεκμηριωτή** (*documentalist*) των ορολογικών δεδομένων.
- Η άμβλυση των διαφορών μεταξύ Ορολογίας και Γλωσσολογίας, που συνοψίζονται από τη μια στη **ρυθμιστική προσέγγιση** (*prescriptive approach*) της Ορολογίας όσον αφορά την επιλογή του ενός και μοναδικού ορθού γλωσσικού τύπου για την παράσταση μιας έννοιας και από την άλλη στην **περιγραφική προσέγγιση** (*descriptive approach*) της Γλωσσολογίας όσον αφορά τον εντοπισμό όλων των γλωσσικών παραλλαγών ενός γλωσσικού τύπου. Η σύγχρονη τάση στη θεωρία της Ορολογίας δέχεται την ύπαρξη συνωνυμικών εκφράσεων και παραλλαγών των όρων και απορρίπτει τη στενή ρυθμιστική στάση του παρελθόντος, που επέβαλε τη σύνδεση μιας έννοιας με έναν μόνο όρο. Αναγνωρίζεται πλέον ότι μία έννοια – εκτός του στενού πλαισίου της Τυποποίησης – μπορεί να έχει ποικίλες γλωσσικές παραστάσεις οι οποίες μπορούν να εξυπηρετούν διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες. Η Ορολογία σήμερα υιοθετεί μια προσέγγιση για τη συλλογή των λεξικών δεδομένων που είναι βασισμένη σε **σώματα κειμένων** (*corpora*). Σύμφωνα με τον Sager [1990:58], «στο πλαίσιο της μελέτης των επικοινωνιακών περιστάσεων, οι όροι δε μελετώνται μόνο ως ανεξάρτητα στοιχεία των λεξικών ή των γλωσσαρίων ή ως τμήματα μια ημιτεχνητής γλώσσας που σκόπιμα αποκλίνει από τις λειτουργίες των άλλων λεξικών στοιχείων. Η αυξανόμενη τάση να αναλύεται η ορολογία στο πλαίσιο του επικοινωνιακού, δηλαδή του γλωσσικού συγκειμένου, οδηγεί σε μία σειρά νέων θεωρητικών υποθέσεων και επίσης σε νέες μεθόδους συλλογής, σύνταξης και παρουσίασης των ορολογικών δεδομένων».

Η γλωσσική διάσταση της θεωρίας της Ορολογίας εντοπίζεται στις αρχές που διέπουν τη σύνδεση του όρου με την έννοια⁶ και, κυρίως, στους γλωσσικούς μηχανισμούς του ίδιου του όρου ως λεξικής μονάδας.

Οι γλωσσικές πτυχές του σχηματισμού των όρων παρουσιάζουν ενδιαφέρον όχι μόνο για τους ειδικούς σε θέματα Ορολογίας, τους ορολόγους και τους ειδικούς θεματικών πεδίων, αλλά και για τους μεταφραστές και τους διερμηνείς, ειδικά όταν οι τελευταίοι αναγκάζονται, λόγω της έλλειψης λεξικών και γλωσσαρίων στις **λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες** (*less widely used languages*), να υπερβαίνουν τα μεταφραστικά τους καθήκοντα και να γίνονται **ονοματοθέτες** (*namers*) ή/και **νεολογιστές** (*neologists*).

2. Πραγματολογικές απόψεις στο σχηματισμό των όρων

Ο σχηματισμός των όρων μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον, π.χ. σε ένα ερευνητικό εργαστήριο, σε μια κατασκευαστική εταιρεία, σε ένα συνέδριο, σε μια βιομηχανία κτλ. Συνήθως, ο σχηματισμός όρων επηρεάζεται από τη θεματική περιοχή στην οποία πραγματοποιείται, από τη φύση των ανθρώπων που εμπλέκονται στη **διεργασία της κατασήμανσης** (*process of designation*)⁷, από το ερέθισμα που προκαλεί το σχηματισμό του όρου και, βεβαίως, από τις φωνολογικές, μορφοσυντακτικές και λεξικές δομές της γλώσσας στην οποία εκφράζεται γλωσσικά η νέα έννοια.

Σύμφωνα με τον Sager [1990: 80] διακρίνονται δύο είδη σχηματισμού όρων σε σχέση με τις πραγματολογικές συνθήκες δημιουργίας τους: ο **πρωτογενής σχηματισμός όρου** (*primary term formation*) και ο **δευτερογενής σχηματισμός όρου** (*secondary term formation*). Η **πρωτογενής δημιουργία** συνοδεύει το σχηματισμό της έννοιας και είναι μονογλωσσική. Η **δευτερογενής δημιουργία** συμβαίνει όταν ένας νέος όρος δημιουργείται για υπάρχουσα έννοια στις εξής δύο περιπτώσεις:

1. ως αποτέλεσμα αναθεώρησης του όρου στο πλαίσιο της ίδιας μονογλωσσικής κοινότητας, π.χ. η δημιουργία όρου στο πλαίσιο ενός τυποποιητικού εγγράφου (*προτύπου – standard*) ή ο

⁶ Η σύνδεση αυτή αποτελεί τη διεπαφή της γνώσης με τη γλώσσα και, άρα, μεθοδολογικά δεν μπορεί να θεωρηθεί αμιγώς γλωσσική.

⁷ Ο όρος **κατασήμανση** (*designation*) έχει δύο σημασίες: είναι ο *όρος, το όνομα ή το σύμβολο* μιας έννοιας και η *ενέργεια του σχηματισμού του όρου, του ονόματος ή του συμβόλου* μιας έννοιας από κάποιον που ονομάζεται **ονοματοθέτης** (*namer, denominator*).

αναβαπτισμός (*rebaptism*)⁸ ενός όρου ως αποτέλεσμα ανακάλυψης μιας νέας οντότητας στον ίδιο γνωστικό τομέα (π.χ. το *τηλέφωνο* ονομάζεται *σταθερό τηλέφωνο* μετά την ανακάλυψη του *κινητού τηλεφώνου*).

2. ως αποτέλεσμα της μεταφοράς γνώσης σε άλλη γλωσσική κοινότητα, στην οποία πρέπει να δημιουργηθεί αντίστοιχος όρος. Η περίπτωση αυτή αφορά και την παραγωγή των όρων στην ελληνική γλώσσα.

Η πρωτογενής και η δευτερογενής δημιουργία διέπονται από διαφορετικά κίνητρα και παρουσιάζουν τις ακόλουθες διαφορές μεταξύ τους:

- Στον *πρωτογενή σχηματισμό* ενός όρου δεν υπάρχει προϋπάρχουσα γλωσσική οντότητα, μολονότι υπάρχουν κανόνες σχηματισμού κατάλληλων όρων. Στο *δευτερογενή σχηματισμό* υπάρχει πάντοτε ένας όρος, που είναι ο όρος της **γλώσσας πηγής** (*source language*), και ο οποίος μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τη δευτερογενή παραγωγή. Για την άμβλυνση των διαφορών μεταξύ του πρωτογενούς και του δευτερογενούς σχηματισμού όρων διατυπώνεται από τον Βαλεοντή το 1997 «ο **αναλογικός κανόνας**» (*analogue rule*), ο οποίος παρουσιάζεται αναλυτικότερα στην *Ενότητα 6* της παρούσας ανακοίνωσης.
- Η πρωτογενής δημιουργία είναι αρκετές φορές αυθόρμητη, ενώ η δευτερογενής παραγωγή υπόκειται πιο συχνά σε προδιαγραφές και μπορεί να σχεδιαστεί.

4. Τυποποίηση και σχηματισμός όρων

Τα αντικείμενα και τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιεί κάθε θεματικό πεδίο καθορίζουν τις έννοιες που χρησιμοποιεί και τις κατασημάνσεις που απαιτούνται για τη δήλωση αυτών των εννοιών. Σε όλους τους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας υπάρχει ανάγκη για νέους όρους, προκειμένου να ονομαστούν νέα αντικείμενα, μέρη αντικειμένων, ή νέες διεργασίες.

Στο πλαίσιο της **TC 37** του ISO έχουν συνταχτεί πρότυπα που έχουν στόχο την καθοδήγηση κατά το σχηματισμό των όρων⁹. Οι προδιαγραφές που διατυπώνονται στα πρότυπα αυτά συνιστούν ένα αρκετά ευρύ πλαίσιο οδηγιών που φαίνεται όμως να έχει διαγλωσσική ισχύ, τουλάχιστον για τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, αν και στηρίζεται κατά βάση στις δομές της αγγλικής. Στις ενότητες 4.1 & 4.2 που ακολουθούν αναλύονται οι αρχές για τη σύνδεση των εννοιών με όρους και οι τρόποι σχηματισμού των όρων, με παραδείγματα από την αγγλική και την ελληνική γλώσσα.

4.1. Αρχές για τη σύνδεση των εννοιών με όρους

Οι όροι είναι η γλωσσική παράσταση των εννοιών. Αντίθετα, όμως, με ό,τι συμβαίνει στη γενική γλώσσα όπου η συμβατικότητα¹⁰ του γλωσσικού σημείου είναι απολύτως αποδεκτή, οι ειδικές γλώσσες προσπαθούν να συστηματοποιήσουν τη **διεργασία της κατασήμανσης** (*process of designation*) με κάποιους προδιαγεγραμμένους γλωσσικούς κανόνες, έτσι ώστε οι όροι να αντανακλούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια – στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό – τα χαρακτηριστικά των εννοιών που παριστάνουν. Η συστηματοποίηση αυτών των αρχών έχει στόχο τη **διαφάνεια** (*transparency*) και τη **συνέπεια** (*consistency*) στην παράσταση της γνώσης μέσω της γλώσσας. Τα ακόλουθα γενικά γλωσσικά σχήματα εξυπηρετούν αυτές τις δύο αρχές:

1. Χρήση ουσιαστικών που παράγονται από ρήματα με συγκεκριμένες καταλήξεις για την κατασήμανση εννοιών που σημαίνουν διεργασίες και μεθόδους, π.χ. ***slicing*** (*τεμαχιοποίηση*), ***recycling*** (*ανακύκλωση*), ***evaporation*** (*εξάτμιση*) κτλ.

⁸ Για αναλυτική παρουσίαση του φαινομένου του αναβαπτισμού στην Ορολογία, βλ. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (2001).

⁹ Αναφέρονται τα : ISO 704: 2000, ISO 1087 1: 1999 και ISO 1087 2: 2001.

¹⁰ Ως «συμβατικότητα» αποδίδεται το αγγλ. “arbitrariness” και το γαλλ. “arbitraire”, όρος που καθιερώθηκε στη γλωσσολογική θεωρία του Saussure και αναφέρεται στην *αναϊπολόγητη ή αυθαίρετη (immotive)* σχέση, δηλαδή στην ανυπαρξία φυσικού δεσμού μεταξύ του σημαίνοντος και του σημαινόμενου του γλωσσικού σημείου.

2. Χρήση ουσιαστικών που παράγονται από επίθετα, αντί επιθέτων όπως συμβαίνει συχνότερα στη γενική γλώσσα, για τη δήλωση ιδιοτήτων, ποιοτήτων και καταστάσεων, π.χ. **ελαστικότητα** (*elasticity*), **αγωγιμότητα** (*conductivity*), **ρηχότητα** (*shallowness*) κτλ.
3. Χρήση ίδιων καταλήξεων όταν δημιουργούνται όροι που ονομάζουν νέα είδη ή νέα μέρη στο ίδιο θεματικό πεδίο: **hardware** (*υλισμικό*), **software** (*λογισμικό*), **shareware** (*μερισμικό*), **freeware** (*δωρισμικό*).
4. Χρήση *συμμετρικών σχημάτων* (*regural patterns*) *σύμπλοκων όρων* (*complex terms*) τα οποία να αντανakλούν τις ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ των εννοιών. Για παράδειγμα, στη γλώσσα των κατασκευών οι όροι *ανυψούμενες γέφυρες* (*lift bridges*), *περιστρεφόμενες γέφυρες* (*swing bridges*) και *πτυσσόμενες γέφυρες* (*foldng bridges*) κατασημαίνουν είδη *κινητής γέφυρας* (*movable bridge*).

Άλλες γενικότερες συστάσεις που θα έπρεπε να τηρούνται κατά τη σύνδεση των εννοιών με τους όρους, όπως ορίζονται στο πρότυπο ISO 704:2000, είναι οι ακόλουθες:

- **Γλωσσική καταλληλότητα** (*linguistic appropriateness*): Οι προτεινόμενοι όροι πρέπει να ακολουθούν οικεία και καθιερωμένα σημασιολογικά σχήματα στη γλώσσα που χρησιμοποιούνται, π.χ. ο όρος *ατομική ενέργεια* (*atomic energy*) δημιουργεί σύγχυση, γιατί υποδηλώνει ότι πρόκειται για ενέργεια που προκαλεί το άτομο, έναντι του σημασιολογικά και επιστημονικά ακριβέστερου *πυρηνική ενέργεια* (*nuclear energy*).
- **Γλωσσική οικονομία** (*linguistic economy*): Οι όροι πρέπει να είναι *σύντομοι και περιεκτικοί* (*concise*), έτσι ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία σε περιστάσεις που δεν είναι αμιγώς επιστημονικές, π.χ. *term bank* (*τράπεζα όρων*) έναντι του πιο μακροσκελούς *terminological data bank* (*τράπεζα ορολογικών δεδομένων*).
- **Παραγωγικότητα** (*derivability*): Πρέπει να επιλέγονται σχηματισμοί όρων που επιτρέπουν τη δυνατότητα *παραγωγών* (*derivatives*) ανάλογα με τις δυνατότητες της κάθε γλώσσας, π.χ. για την ελληνική ορολογία των Τηλεπικοινωνιών η επιλογή του όρου *δυφίο* για την απόδοση του αγγλικού *bit* επέτρεψε τη συστηματική δημιουργία μερικών εκατοντάδων *σύμπλοκων όρων* (*complex terms*), όπως *δυφιακό σφάλμα* (*bit error*), *8-δυφιακή κωδίκευση* (*8-bit coding*) κτλ.

4.2. Μέθοδοι σχηματισμού όρων

Αναγνωρίζονται οι εξής μηχανισμοί που εφαρμόζονται στην αγγλική και ενδέχεται να εφαρμόζονται και σε άλλες γλώσσες:

1. η δημιουργία νέων μορφών
2. η χρήση υπαρχουσών μορφών, και
3. ο διαγλωσσικός δανεισμός.

4.2.1. Δημιουργία νέων μορφών

Οι νέες μορφές είναι νέες λεξικές οντότητες που δεν υπήρχαν προηγουμένως. Μερικοί από τους μηχανισμούς που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι οι ακόλουθοι:

1. **Παραγωγή** (*derivation*): Η διεργασία της παραγωγής είναι ο σχηματισμός νέου όρου με την προσθήκη ενός ή περισσότερων *προσφυμάτων* (*affixes*), σε μια *ρίζα* (*root*) ή σε μια *λέξη*. π.χ.

αγγλ.:

phosphor + ous = **phosphorous**, co- + education- + al = **co-educational**,
de- + toxic(n) + fi + -cation = **detoxification**

ελλ.:

αγωγικό(ς) + -τητα = **αγωγιμότητα**, αριθμ(ός) + -ικός = **αριθμικός**,
πλήμν(η) + -αίος = **πλημναίος**

2. **Σύνθεση (compounding)**: Η διεργασία της σύνθεσης είναι ο σχηματισμός με συνδυασμό υπαρχουσών λέξεων ή λεξικών στοιχείων, νέας μορφής. Τα *σύνθετα (compounds)* μπορεί να είναι *σύμπλοκοι όροι, φράσεις ή συμμείγματα (blends)*. Στην αγγλική, οι ρίζες ή οι λέξεις που αποτελούν τους *σύμπλοκους όρους* ή τις *φράσεις*, συνδέονται μεταξύ τους με *ενωτικό (hyphen)* είτε *συγχωνεύονται (fused)* είτε απλώς παρατίθενται χωρίς καμιά *ένδειξη ένωσης* μεταξύ τους. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και στα ελληνικά. π.χ.

αγγλ.:

σύμπλοκος όρος (με ενωτικό): **composer-conductor, high-definition television**
(με συγχώνευση): **downsizing, outflow**
(χωρίς ένωση): **member country, information highway**

σύμμιγμα¹¹: **paraplegic + Olympics = Paralympics,**
biological + electronic = bionic,
education + entertainment = edutainment.,
cybernetics + space = cyberspace

ελλ.:

σύμπλοκος όρος (με ενωτικό): **λέξη-κλειδί, διεργασία εισόδου-εξόδου**
(με συγχώνευση): **οκταδύφιος αριθμός, απορρόφηση**
(χωρίς ένωση): **κράτος μέλος, σημείο λήψης, φωτεινή πηγή**

σύμμιγμα: **Προγνωστικά + Ποδοσφαίρου = Προπό,**
ευρωπαϊκό + κοινοβούλιο = ευρωκοινοβούλιο

3. **Συντομευμένες μορφές ή συντομομορφές (abbreviated forms¹²)**: Η συντόμηση χρησιμοποιείται, αφενός για να δημιουργεί πιο *σύντομες μορφές* κυρίως για πολύχρηστους όρους και, αφετέρου για να δημιουργεί ευμνημόνευτα ονόματα για μακροσκελείς όρους, οι οποίοι δεν μπορούν να αναγνωριστούν εύκολα ως ορολογικές μονάδες. Ξεχωρίζουν οι ακόλουθοι τύποι συντομευμένης μορφής:

- **Συνοπτική μορφή (short form)**: Η συνοπτική μορφή είναι συντομευμένη μορφή σύμπλοκου όρου ή ονόματος μεγάλου λεκτικού μήκους. Χρησιμοποιεί λιγότερες λέξεις για την απόδοση της ίδιας έννοιας. π.χ.

αγγλ.:

πλήρης μορφή: *Court of Justice of the European Communities*
συνοπτική μορφή: *Court*

ελλ.:

πλήρης μορφή: *Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*
συνοπτική μορφή: *Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, Δικαστήριο*

- **Συντομογραφία (abbreviation)**: Δημιουργείται με παράλειψη λέξεων και/ή τμημάτων λέξεων που αποτελούν έναν όρο. π.χ.

αγγλ.:

πλήρης μορφή: **page, et cetera**
συντομογραφία: **p., etc.**

ελλ.:

πλήρης μορφή: **σελίδα, και τα λοιπά**
συντομογραφία: **σ., κτλ.**

¹¹ Τα συμμείγματα σχηματίζονται με δύο διαδοχικές διεργασίες: πρώτα *σύντμηση (clipping)* και στη συνέχεια *σύνθεση (compounding)*. Το μειονέκτημα των συμμειγμάτων είναι ότι εμποδίζουν τη διαφανή και αναμφίσημη πρόσβαση στα χαρακτηριστικά της έννοιας. Ενώ τα συμμείγματα είναι αρκετά συχνά στα αγγλικά, δε συμβαίνει το ίδιο και στα ελληνικά, όπου ο αριθμός των συμμειγμάτων είναι αρκετά μικρότερος· η εκτίμησή μας είναι ότι αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι στην περίπτωση των αγγλικών η σύμμιξη λαμβάνει χώρα κατά την πρωτογενή, άρα και πιο αυθόρμητη φάση της δημιουργίας των όρων, ενώ αντίθετα στα ελληνικά, η δημιουργία όρων είναι πιο σχεδιασμένη, αφού γίνεται σε δευτερογενές επίπεδο, οπότε παρατηρείται μια ad hoc προσπάθεια για αποφυγή αυτής της αδυναμίας.

¹² Για αναλυτική παρουσίαση των συντομευμένων μορφών στα ελληνικά, βλ. Βαλεοντής [2003].

- **Συντετμημένη μορφή (clipped form):** Ο συντετμημένος όρος σχηματίζεται με παράλειψη του μπροστινού, μεσαίου, ή τελευταίου τμήματος ενός μονολεκτικού όρου. π.χ.

αγγλ.:

πλήρης μορφή: *parachute, influenza, prefabricated house*
συντετμ. μορφή: *chute, flu, prefab*

ελλ.:

πλήρης μορφή: *προκατασκευασμένος*
συντετμ. μορφή: *προκάτ*

- **Αρκτικόλεξο (initialism):** Τα αρκτικόλεξα δημιουργούνται από το πρώτο γράμμα καθενός από τα στοιχεία ενός σύμπλοκου όρου ή ονόματος. Προφέρονται πάντοτε με τα ονόματα των γραμμάτων τους γράμμα προς γράμμα. π.χ.

αγγλ.:

πλήρης μορφή: *United Nations, personal computer*
αρκτικόλεξο: *U.N., PC*

ελλ.:

πλήρης μορφή: *Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, Ανώνυμος Εταιρεία*
αρκτικόλεξο: *ΚΚΕ, Α.Ε.*

- **Ακρώνυμο (acronym):** Τα ακρώνυμα δημιουργούνται με συνδυασμό αρχικών γραμμάτων ή συλλαβών από όλα ή μερικά από τα στοιχεία ενός σύμπλοκου όρου ή ονόματος. Το ακρώνυμο προφέρεται πάντοτε συλλαβικά σαν κανονική λέξη. π.χ.

αγγλ.:

πλήρης μορφή: *light amplification by stimulated emission of radiation*
ακρώνυμο: *laser*

ελλ.:

πλήρης μορφή: *Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού*
ακρώνυμο: *ΔΕΗ*

4.2.2. Υπάρχουσες μορφές

Για τη δημιουργία νέων όρων μπορούν να χρησιμοποιηθούν υπάρχουσες μορφές με τις εξής διεργασίες:

1. **Μετατροπή (conversion)¹³:** Τέτοια θεωρείται η μορφοσυντακτικά διαφοροποιημένη χρήση της ίδιας μορφής, π.χ. ένα επίθετο να χρησιμοποιείται ως ουσιαστικό (συνηθισμένη περίπτωση στα ελληνικά) ή ένα ουσιαστικό ως ρήμα (ανύπαρκτη στα ελληνικά, αρκετά συχνή στα αγγλικά). π.χ.

αγγλ.: *output (ΟΥΣ) → output(PHMA), Google (Κύριο Όνομα), google (PHMA)*

ελλ.: *κάθετος (ΕΠΙΘ) → η κάθετος (ΟΥΣ), καλών (ΜΕΤ) → ο καλών (ΟΥΣ)*

2. **Οροποίηση (terminologisation):** Πρόκειται για γενική διεργασία με την οποία μια λέξη ή φράση της γενικής γλώσσας μετασχηματίζεται σε όρο που κατασημαίνει έννοια σε ειδική γλώσσα. π.χ.

αγγλ.: *circuit*

⟨γενική γλώσσα⟩: *γραμμή που περικλείει μια επιφάνεια*

⟨ηλεκτροτεχνία⟩: *διευθέτηση διατάξεων ή μέσων μέσα από την οποία μπορεί να περάσει ηλεκτρικό ρεύμα*

ελλ.: *αποθήκευση*

⟨γενική γλώσσα⟩: *τοποθέτηση πραγμάτων ή υλικών σε αποθήκη για φύλαξη*

⟨πληροφορική⟩: *εγγραφή ενεργού εγγράφου σε μαγνητικό ή άλλο μέσο (π.χ. σε σκληρό δίσκο)*

3. **Διαθεματικός δανεισμός (transdisciplinary borrowing):** Ο διαθεματικός δανεισμός, που είναι γνωστός και ως εσωτερικός δανεισμός (*internal borrowing*), αναφέρεται στις περιπτώσεις εκείνες όπου μία ειδική κατασήμευση σε ένα πεδίο επαναχρησιμοποιείται σε άλλο πεδίο για να

¹³ Η μετατροπή αναφέρεται από τους Halliday & Martin [1993: 213] ως γραμματική μεταφορά (grammatical transfer).

παραστήσει μια διαφορετική έννοια. Τα χαρακτηριστικά που αποτελούν το βάθος (*intension*) των δύο εννοιών στα δύο θεματικά πεδία είναι συχνά συγκρίσιμα και εμφανίζουν αναλογία. π.χ.

Όρος	⟨Χημεία⟩	⟨Φυσική⟩	⟨Φυσιολογία⟩
ελλ. αντίδραση	αλληλεπίδραση μεταξύ δύο περισσώτερων χημικών στοιχείων ή ενώσεων, που έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία άλλης χημικής ένωσης	δύναμη ίσου μέτρου και αντίθετης κατεύθυνσης που αναπτύσσεται λόγω της επίδρασης μιας οποιασδήποτε δύναμης	η απόκριση του οργανισμού σε λειτουργική ανωμαλία ή εξωτερικό ερέθισμα
αγγλ. reaction			

4. **Σημασιολογική μεταφορά μέσα σε ειδική γλώσσα** (*semantic transfer within a special language*): Η διεργασία μέσω της οποίας υπάρχων όρος σε μια ειδική γλώσσα χρησιμοποιείται για να κατασημάνει άλλη έννοια με αναλογική επέκταση. Τρόποι σημασιολογικής μεταφοράς μπορεί να θεωρηθούν:

- Η **παρομοίωση** (*simile*)¹⁴: π.χ. η κατασήμανση μιας έννοιας αναλογικά προς άλλη πιο γνωστή ή πιο οικεία, π.χ. *L-shaped room, a rock-like substance*. Η παρομοίωση εκφράζεται στα αγγλικά συνήθως με επιθήματα όπως *-like, -style, -type* κτλ. και στα ελληνικά με ποικίλους τρόπους, όπως φαίνεται στα παραδείγματα:

αγγλ.: ⟨Ηλεκτρον.⟩: *bus-type interface, Π network*

ελλ.: ⟨Ηλεκτρον.⟩: *διεπαφή τύπου αρτηρίας, δικτύωμα Π*

αγγλ.: ⟨Τηλεπικοινων.⟩: *noise-like error, Ethernet-like interface*

ελλ.: ⟨Τηλεπικοινων.⟩: *θορυβοειδές σφάλμα, διεπαφή δίκην Έθερνετ*

- Η **συνεκδοχή** (*synecdoche*): Πρόκειται για την πιο παραγωγική τεχνική αξιοποίησης υπάρχουσών μορφών η οποία στη σύγχρονη γλωσσολογική θεωρία της σημασιολογίας ονομάζεται **συστηματική πολυσημία** (*systematic polysemy*): το όλο δηλώνεται με το μέρος και αντίστροφα, το υλικό με το πράγμα και αντίστροφα, το κτίριο με τους ανθρώπους που βρίσκονται σε αυτό κ.ά. Η συνεκδοχή μπορεί να θεωρηθεί οριζόντιος μηχανισμός που επηρεάζει και την *οροποίηση* και το *διαθεματικό δανεισμό*. π.χ.

screen (οθόνη):

συγκεκριμένο: το τμήμα του Η/Υ πάνω στο οποίο παρουσιάζονται οι πληροφορίες

αφηρημένο: οι πληροφορίες που παρουσιάζονται πάνω στο τμήμα αυτό.

4.2.3 Διαγλωσσικός δανεισμός

Όροι που υπάρχουν σε μία γλώσσα μπορούν να εισαχθούν σε άλλη γλώσσα με :

- **άμεσο δανεισμό** (*direct borrowing*): Αφορά πλήρη υιοθέτηση όρων από σύγχρονες γλώσσες κατά τη διαδικασία του δευτερογενούς σχηματισμού όρων. Κάποια δάνεια αυτής της μορφής είναι επιτυχημένα και ενσωματώνονται πλήρως στην ξένη γλώσσα. Σε άλλες περιπτώσεις το αρχικό δάνειο αντικαθίσταται σε μεταγενέστερη φάση από κάποιο σχηματισμό περισσότερο κατάλληλο στις γλωσσικές δομές της γλώσσας στόχου. Για παράδειγμα, η νέα έννοια που είχε ονοματοδοτηθεί με το νεολογισμό FAX, ως σύντμηση του σύμπλοκου *facsimile transmission*, αποδόθηκε στις άλλες γλώσσες με πιο διαφανείς όρους, π.χ. στα γαλλικά με το ουσιαστικό *télexcopie* και στα ελληνικά με το ουσιαστικό *τηλεομοιοτυπία*. Ο δάνειος όρος μπορεί να διαφέρει στη δανειζόμενη γλώσσα ως προς την προφορά, την ορθογραφία και την κλίση από εκείνα της δανείζουσας γλώσσας (πρβλ. την άκλιτη λέξη «στούντιο» και την κλιτή «μοντέλο»). π.χ.

αγγλ.: *reservoir* (from French), *diameter, spiral* (from Ancient Greek)

ελλ.: *στούντιο* (ιταλ. *studio*), *μοντέλο* (ιταλ. *modello*).

¹⁴ Σύμφωνα με τον Sager [1990:71] οι συγκρίσεις μέσω της παρομοίωσης χρησιμοποιούνται συνήθως στο προκαταρκτικό στάδιο της δημιουργίας ενός όρου και βοηθούν ως τη σταθεροποίηση της έννοιας.

- **μεταφραστικό δανεισμό** (*loan translation*): Τα μορφολογικά στοιχεία ενός όρου ή ολόκληρες λέξεις της γλώσσας πηγής (*source language*) μεταφράζονται πιστά («κατά λέξη») για να σχηματίσουν ένα νέο όρο στη γλώσσα στόχο (*target language*). π.χ.

online (αγγλ.) → *en ligne* (γαλλ.), *επί γραμμής, επιγραμμικός* (ελλ.)

civil engineer (αγγλ.) → *πολιτικός μηχανικός* (ελλ.).

5. Η έννοια του νεολογισμού στα αγγλικά και στα ελληνικά

Η σύλληψη και η εισαγωγή μιας νέας έννοιας σε ένα θεματικό πεδίο συνεπάγεται αναπόφευκτα και την κατασήμευσή της με ένα νέο όρο. Ωστόσο, κάθε νέος όρος που χρησιμοποιείται σε μια γλώσσα για να κατασημάνει μια νέα έννοια δεν μπορεί να θεωρηθεί **νεολογισμός** (*neologism*).

Σύμφωνα με το νέο ορισμό της ISO/TC37 [1087-1:2000], ο όρος **νεολογισμός** αναφέρεται «στους **νέοκοπους όρους** (*newly coined terms*) που δημιουργούνται για να αποδώσουν δεδομένη έννοια», δηλαδή στους νεοδημιουργημένους όρους, *απλούς ή σύμπλοκους* (*simple or complex terms*) – *μονολεκτικούς ή πολυλεκτικούς* – (*single-word or multiword terms*) που εμφανίζονται για πρώτη φορά σε μια γλώσσα και έχουν προκύψει ως προϊόντα γλωσσικών μηχανισμών όπως είναι η *παραγωγή*, η *σύνθεση*, η *σύμμιξη* (*blending*) κτλ. Έτσι, σύμφωνα με το νέο ορισμό της ISO/TC37, δε θεωρούνται νεολογισμοί οι όροι που έχουν δημιουργηθεί μέσω *δανεισμού* από ξένες γλώσσες ή από άλλα θεματικά πεδία, ή μέσω της *οροποίησης* λέξεων από τη γενική γλώσσα.

Οι ενστάσεις μας στον παραπάνω ορισμό είναι οι εξής: 1. δε θα θεωρούσαμε νεολογισμούς τους νέους *πολυλεκτικούς όρους* αν αυτοί έχουν προκύψει από σύνθεση *μονολεκτικών όρων* που υπάρχουν ήδη σε μία γλώσσα¹⁵, 2. δε θα αποκλείαμε από την έννοια του νεολογισμού, τα δάνεια γλωσσικά στοιχεία από άλλες γλώσσες, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις συνδυαζόμενα με γηγενή γλωσσικά στοιχεία έχουν οδηγήσει στη δημιουργία πλήθους γνήσιων νέων λέξεων. Με βάση αυτές τις ενστάσεις θα προτείναμε τον εξής ορισμό για το **νεολογισμό**, στο συγκεκριμένο της Ορολογίας:

«**Νεολογισμός** είναι κάθε νέα *μονολεκτική λεξική μονάδα* – απλή ή σύμπλοκη –, η οποία σχηματίζεται και χρησιμοποιείται για πρώτη φορά σε μία γλώσσα και μπορεί να είναι προϊόν σύνθεσης είτε υπαρχόντων γλωσσικών στοιχείων της ίδιας γλώσσας είτε συνδυασμού γλωσσικών στοιχείων της ίδιας γλώσσας με δάνεια στοιχεία άλλων γλωσσών ή παλαιότερων μορφών της ίδιας γλώσσας».

Ο ορισμός αυτός πρέπει να συνοδεύεται από τις εξής διευκρινίσεις:

- Όσον αφορά τα ελληνικά, οι νεολογισμοί είναι νέες λέξεις που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ποτέ αυτούσιες στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας ή νέες λέξεις που έχουν προκύψει από σύνθεση νέων ή παλιότερων γλωσσικών στοιχείων της ελληνικής γλώσσας.
- Όσον αφορά τα αγγλικά, θεωρούνται νεολογισμοί και οι μονολεκτικοί όροι που έχουν δημιουργηθεί από σύνθεση δάνειων γλωσσικών στοιχείων από τα λατινικά και τα αρχαία ελληνικά, π.χ. *television, telemeter, excavator, pylon*. Δε θεωρούνται όμως **νεολογισμοί** αλλά **δάνεια** οι γεωμετρικές έννοιες *διάμετρος* (*diameter*), *εφαπτομένη* (*tangent*), *σπειροειδής* (*spiral*) και *κυκλικός* (*circular*) που αποτελούν άμεσα δάνεια από τα αρχαία ελληνικά.

6. Ο «Αναλογικός Κανόνας» της ονοματοδοσίας στα ελληνικά

Όπως ήδη έχει αναφερθεί στην *Ενότητα 2*, οι διεργασίες που ακολουθούνται κατά την *πρωτογενή δημιουργία όρων* στη γλώσσα πηγή μπορούν να αποτελέσουν έναν *παλύτιμο οδηγό* για τη δημιουργία όρων σε *δευτερογενές επίπεδο*. Σύμφωνα με τον Βαλεοντή (1997 & 2004)¹⁶ οι διεργασίες κατασήμευσης

¹⁵ Θεωρούμε ότι αυτός ο περιορισμός κρίνεται απαραίτητος και για την ορολογική και για τη γλωσσολογική θεωρία· διαφορετικά, αν κάθε νέος συνδυασμός μονολεκτικών λεξικών μονάδων, που δημιουργείται για να παραστήσει νέες έννοιες και νέα γνώση, αντιμετωπιζόταν ως νεολογισμός, τότε η ορολογία κάθε θεματικού πεδίου δε θα έπρεπε παρά να θεωρείται ένα άθροισμα αλληπάλληλων νεολογισμών.

¹⁶ Ο αναλογικός κανόνας αποτελεί τη θεωρητική τεκμηρίωση της πολύχρονης εμπειρίας στην παραγωγή ελληνικών όρων του προέδρου της ΕΛΕΤΟ Κ. Βαλεοντή και των ομάδων ΜΟΤΟ (Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας) και ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1 (Τεχνική Ομάδα Ορολογίας στην Τεχνολογία Πληροφοριών).

μιας έννοιας στη γλώσσα στόχο θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις αντίστοιχες διεργασίες στη γλώσσα πηγή, έτσι όπως αυτές αναπαράγονται στη μορφή του πρωτογενούς όρου. Η συστηματοποίηση αυτών των διεργασιών σε ένα ενιαίο μηχανισμό ονοματοδοσίας στη γλώσσα στόχο ονομάστηκε από τον ίδιο «αναλογικός κανόνας» (*analogue rule*).

Σύμφωνα με τον αναλογικό κανόνα, «κατά το σχηματισμό ενός όρου σε μια γλώσσα στόχο, για την ονοματοδότηση (*naming*) μιας νέας έννοιας που έχει ονοματοδοτηθεί πρωτογενώς στη γλώσσα πηγή, ως πρώτη επιλογή του ονοματοθέτη πρέπει να είναι: η εφαρμογή μηχανισμού σχηματισμού ανάλογου προς το μηχανισμό σχηματισμού του όρου της γλώσσας πηγής». Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η αντιστοιχία των στοιχείων του μηχανισμού σχηματισμού όρων που εξετάζονται σύμφωνα με τον αναλογικό κανόνα.

Πίνακας 1

Αρ.	Στη γλώσσα πηγής	Στη γλώσσα στόχου
1	Έχει δημιουργηθεί μια μονολεκτική νέα μορφή X α. μονολεκτικός απλός όρος X (ΑΟ) β. μονολεκτικός σύμπλοκος όρος X (πΠ ή Ππ), όπου π είναι το προσδιοριστικό συνθετικό και Π το προσδιοριζόμενο συνθετικό του όρου)	Εξετάζεται η δημιουργία μονολεκτικού ¹⁷ όρου Y (νεολογισμού), απλού ή σύμπλοκου αντίστοιχα. Σε περίπτωση σύμπλοκου όρου εξετάζεται η αντιστοίχιση των άμεσων συνθετικών του προς εκείνα του X (δηλαδή το προσδιοριζόμενο συνθετικό του X με το προσδιοριζόμενο συνθετικό του Y και το προσδιοριστικό συνθετικό του X με το προσδιοριστικό συνθετικό του Y: Π _X ↔ Π _Y και π _X ↔ π _Y)
2	Έχει δημιουργηθεί μια πολυλεκτική νέα μορφή X (πολυλεκτικός σύμπλοκος όρος)	Εξετάζεται η δημιουργία πολυλεκτικού σύμπλοκου όρου Y με αντιστοίχιση των άμεσων συνθετικών του (Π _Y , π _Y) προς εκείνα του X (Π _X , π _X)
3	Ο όρος X έχει προέλθει από μετατροπή	Εξετάζεται η ανάλογη μετατροπή για να προκύψει ο ισοδύναμος όρος Y
4	Έχει γίνει οροποίηση του κοινού όρου (της γενικής γλώσσας) X	Εξετάζεται η οροποίηση του ισοδύναμου κοινού όρου ή άλλου κατάλληλου κοινού όρου, Y
5	Έχει γίνει διαθεματικός δανεισμός του όρου X από το θεματικό πεδίο ΘΠ	Εξετάζεται αν μπορεί να γίνει διαθεματικός δανεισμός του ισοδύναμου όρου Y από το ίδιο θεματικό πεδίο ΘΠ
6	Ο όρος X είναι συντομομορφή της πλήρους μορφής x	Εξετάζεται η δημιουργία συντομομορφής Y της πλήρους μορφής y
7	Στον όρο X έχει εφαρμοστεί συνεκδοχική επέκταση	Εξετάζεται η εφαρμογή ανάλογης συνεκδοχικής επέκτασης και στον ισοδύναμο όρο Y

Παράδειγμα 1:

Στο θεματικό πεδίο (Ηλεκτρονική) ο αγγλικός όρος **chip** σχηματίστηκε στη γλώσσα πηγής, ως απλός μονολεκτικός όρος, με οροποίηση του κοινού όρου *chip* που σημαίνει «πολύ λεπτή φέτα ξύλου, τροφής κ.ά.» για να αποδώσει την έννοια «ολοκληρωμένο κύκλωμα με τη μορφή λεπτού ορθογώνιου πλακιδίου από ημιαγωγό». Στα ελληνικά, η MOTO εφάρμοσε **ανάλογο μηχανισμό** με οροποίηση του κοινού ελληνικού όρου **πλινθίο** (= τουβλάκι). Η απόδοση αυτή έδωσε τη δυνατότητα να αποδοθούν με επιτυχία όροι όπως αυτοί του ακόλουθου πίνακα.

¹⁷ Η απόδοση μονολεκτικού όρου της γλώσσας πηγής με ισοδύναμο μονολεκτικό όρο της γλώσσας στόχου (εν προκειμένω της ελληνικής) – ανεξάρτητα αν ο τελευταίος είναι απλός ή σύμπλοκος – έχει ιδιαίτερη σημασία για τη μεταφορά της μελλοντικής ανάπτυξης του σχετικού συστήματος εννοιών του θεματικού πεδίου στη γλώσσα στόχου, δεδομένου ότι παρέχει τη δυνατότητα πολυποικιλής περαιτέρω συμπλοκής με άλλα συνθετικά για την κατασήμανση νεότερων εννοιών.

Πίνακας 2 – Μερικοί αγγλικοί όροι που περιέχουν το συνθετικό **chip** και οι ισοδύναμοι ελληνικοί όροι σύμφωνα με τον αναλογικό κανόνα

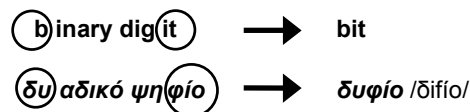
Αγγλικός όρος	Περίπτωση του Πίνακα 1	Ελληνικός όρος
chip	ΑΟ	4 πλινθίο /plinθío/ ΑΟ
chip-carrier	πΠ	1β πλινθοβάση /plinθio-vási/ πΠ
silicon chip	πΠ	2 πλινθίο πυριτίου /plinθío piritíu/ Ππ
multichip {n.}	πΠ	1β πολυπλινθίο /poly-plinθío/ πΠ
multichip {adj.}	πΠ	1β πολυπλίνθιος /poly-plínθios/ πΠ
multichip module	πΠ	2 πολυπλίνθιο δομοστοιχείο /poly-plínθio domostixío/ πΠ
chip frequency	πΠ	2 συχνότητα πλινθίου /syxnótita plinθiu/ Ππ

Παράδειγμα 2:

Στα θεματικά πεδία <Τεχνολογία Πληροφοριών>, <Τηλεπικοινωνίες> ο **αγγλικός** όρος **bit** σχηματίστηκε στη γλώσσα πηγής ως νέα μονολεκτική μορφή (μονολεκτικός απλός όρος) με **συντόμηση** (εδώ πρόκειται για **σύμμειξη**) της πλήρους μορφής **binary digit** χωρίς αλλαγή στην έννοια της πλήρους μορφής: «ψηφίο του δυαδικού συστήματος αρίθμησης».

Οι Ομάδες **ΜΟΤΟ** (Τηλεπικοινωνίες) και **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1** (Τεχνολογία Πληροφοριών) πρότειναν τρεις ελληνικές αποδόσεις του **bit** υποψήφιας για τον ελληνικό ισοδύναμο όρο, τις οποίες έθεσε σε ψηφοφορία η ΕΛΕΤΟ (Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας).

Υπερψηφίστηκε, εγκρίθηκε και έχει ήδη καθιερωθεί ως ελληνικός ισοδύναμος όρος το ελληνικό σύμμειγμα **δυφίο** /ðifío/. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόστηκε **σύμμειξη** του ισοδύναμου ελληνικού πλήρους όρου **ανάλογη** με εκείνη του αγγλικού όρου:

Η καθιέρωση του **δυφίου** ήταν πραγματική **ανακούφιση** στην ελληνική τηλεπικοινωνιακή ορολογία, δεδομένου ότι συνετέλεσε στην **εξορθολογιστική αναθεώρηση** μερικών εκατοντάδων ελληνικών **σύμπλοκων όρων** που περιείχαν την πλήρη μορφή **δυαδικό ψηφίο** ως απόδοση του όρου **bit** της γλώσσας πηγής. Μερικοί από τους όρους αυτούς δίνονται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3 – Μερικοί αγγλικοί όροι που περιέχουν το συνθετικό **bit** και οι ισοδύναμοι ελληνικοί όροι σύμφωνα με τον Αναλογικό Κανόνα

Αγγλικός όρος	Περίπτωση του Πίνακα 1	Ελληνικός όρος
bit {n.}	ΑΟ	6, 1α δυφίο /ðifío/ ΑΟ
bit {adj.}	ΑΟ	6, 1α δυφιακός /ðifiakós/ ΑΟ
bit number	πΠ	6, 2 αριθμός δυφίου /aríthmós ðifíu/ Ππ
bit sequence	πΠ	6, 2 ακολουθία δυφίων /akoluθía ðifíon/ Ππ
bit error	πΠ	6, 2 δυφιακό σφάλμα /ðifiakó sfáлма/ πΠ
bit error ratio	πΠ	6, 2 λόγος δυφιακών σφαλμάτων /lógos - ðifiakón sfalmátων/ Ππ
bit-oriented protocol	πΠ	6, 2 δυφιοστρεφές πρωτόκολλο /ðifiostrefés protókolo/ πΠ
data bit	πΠ	6, 2 δυφίο δεδομένων /ðifío ðedoménon/ Ππ
field extension bit	πΠ	6, 2 δυφίο επέκτασης πεδίου /ðifío - epéktasis pedíu/ Ππ
dibit	πΠ	6, 1β διδυφίο, δίδυφο /ðidifío, ðíðifo/ πΠ

7. Συμπεράσματα

Στόχος της εργασίας ήταν να περιγράψει τις γλωσσικές πτυχές της θεωρίας της Ορολογίας έτσι όπως αυτές διατυπώνονται στη σύγχρονη επιστημονική βιβλιογραφία – διεθνή και ελληνική – και στα ορολογικά πρότυπα της TC 37 του ISO, αντλώντας και συγκρίνοντας ορολογικά δεδομένα από δύο διαφορετικές γλώσσες, τα αγγλικά και τα ελληνικά.

Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάστηκαν: **1.** οι διαφορετικές συνθήκες που αποτελούν το πραγματολογικό πλαίσιο της *πρωτογενούς και δευτερογενούς δημιουργίας* των όρων ως γλωσσικών μονάδων. **2.** οι *γλωσσικές αρχές* που είναι χρήσιμο να τηρούνται κατά τη δημιουργία των όρων στη *γλώσσα πηγή* και στη *γλώσσα στόχο*, **3.** οι *διαγλωσσικές μέθοδοι σχηματισμού των όρων*, με επισήμανση κάποιων ιδιομορφιών που χαρακτηρίζουν την ονοματοδοσία στα αγγλικά και στα ελληνικά, **4.** η έννοια του *νεολογισμού* στην ορολογία και η διαφοροποίησή μας από τη θέση του ISO, και **5.** ο *αναλογικός κανόνας*, που συστηματοποιεί τις εργασίες της δευτερογενούς ονοματοδοσίας, αξιοποιώντας τις αναλογίες ανάμεσα στους γνωσιακούς και γλωσσικούς μηχανισμούς σχηματισμού όρων της γλώσσας πηγής και της γλώσσας στόχου.

Βιβλιογραφία

1. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., 1986. *Η Νεολογία στην Κοινή Ελληνική*, Διδακτορική Διατριβή, Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Παράρτημα Αρ. 65, Θεσσαλονίκη.
2. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., 2001. «Αναβαπτισμός». Στα *Πρακτικά 3ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*. Αθήνα, σ. 63-77.
3. Βαλεοντής, Κ., 1988. *Ανάλυση των βασικών αρχών της Τεχνικής Ορολογίας*. Αθήνα: Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης.
4. Βαλεοντής, Κ., 1997. «Ο Αναλογικός Κανόνας στην υπηρεσία της σύγχρονης Ελληνικής Ορολογίας». Στα *Πρακτικά 1ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*. Αθήνα, σ. 33-52.
5. Βαλεοντής, Κ., Ζερίτη Κ., Νικολάκη Α., 1999. «Το προσδιοριστικό συνθετικό του ελληνικού σύμπλοκου όρου και η χρήση της γενικής». Στα *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, Αθήνα, σ. 283-316.
6. Βαλεοντής, Κ., Ζερίτη Κ., Νικολάκη Α., 2000. «Ο ελληνικός σύμπλοκος όρος και η χρήση της Γενικής ως προσδιοριστικού συνθετικού», Εργασία που της απονεμήθηκε τιμητική διάκριση στο πλαίσιο των Διεθνών Βραβείων 2000 του Διεθνούς Κέντρου Πληροφοριών Ορολογίας (Infoterm).
7. Βαλεοντής, Κ., 2001. «Η σύνθεση και παραγωγή στην ελληνική γλώσσα για το σχηματισμό μονολεκτικών σύμπλοκων όρων». Στα *Πρακτικά 3ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*. Αθήνα, σ. 45-62.
8. Βαλεοντής, Κ., 2003. «Ελληνικά αρκτικόλεξα και ακρώνυμα υπό το πρίσμα των σύγχρονων επικοινωνιακών αναγκών». Στα *Πρακτικά 4ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*. Αθήνα, σ. 125-143.
9. Cabré, T., 1999. *Terminology: theory, methods and applications*. Άμστερνταμ: John Benjamins.
10. Dubuc, R., 1985. *Manuel pratique de terminologie*. 2nd edition Brossard:Linguattech.
11. Halliday M.A.K. & J.R. Martin, 1993. *Writing science: literacy and discursive power*. Λονδίνο: The Falmer Press.
12. Sager, J.C., 1990. *A practical course in terminology processing*. Άμστερνταμ: John Benjamins.
13. Sager, J.C., 1997. "Term formation". Στο *Handbook of terminology management* (επιμ.) Sue Ellen Wright & Gerhald Budin. Άμστερνταμ: John Benjamins, σ. 25-41.
14. ISO 1087-1:2000, *Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application*.
15. ISO 704:2000, *Terminology work – Principles and methods*.

16. Rey, A., 1995. *Essays on terminology*. Μετάφρ.& επιμ. από τον Juan C. Sager. Άμστερνταμ:John Benjamins.
17. Valeontis, K., 2004. "The "analogue rule" a useful terminological tool in interlingual transfer of knowledge". *2nd Terminology Summit*. Βαρκελώνη, 26-27 Νοεμβρίου.
18. Valeontis, K., 2005. "The "analogue rule" a useful terminological tool in interlingual transfer of knowledge", *Infoterm Newsletter*, issue INL 117.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ελληνοαγγλικό γλωσσάριο όρων (κυρίως κειμένου και παραδειγμάτων)

Ελληνικός Όρος	Αγγλικός Όρος
8-δυαδική κωδίκευση	8-bit coding
ονοματοδοσία, ονοματοδότηση	naming
αγωγιμότητα	conductivity
άκλιτη λέξη	indeclinable word
ακρώνυμο	acronym
άμεσο δάνειο	direct loan
άμεσος δανεισμός	direct borrowing
αμφισημία	ambiguity
αναβαπτισμός	rebaptism
αναθεώρηση όρου	revision of a term
αναίτιολογητη σχέση, αυθαίρετη σχέση	immotive relation
ανακύκλωση	recycling
αναλογικά	analogously
αναλογικός κανόνας	analogue rule
αντίδραση	reaction
αντικείμενο	object
ανυπαρξία φυσικού δεσμού	inexistence of a physical connection
ανυψούμενη γέφυρα	lift bridge
αξιοποίηση υπαρχουσών μορφών	utilization of existing forms
απλή λεξική μονάδα	simple lexical unit
απόδοση έννοιας	rendition of a concept
αποθήκευση	storage
αρκτικόλεξο	initialism
ατομική ενέργεια	atomic energy
άτομο	atom
αφηρημένος	abstract
βάθος (έννοιας)	intension (of a concept)
βάση ορολογικών δεδομένων	terminological database, term base
γενική γλώσσα	general language
γενική διεργασία	general process
γεωμετρική έννοια	geometrical concept
γηγενές γλωσσικό στοιχείο	native linguistic element
γλώσσα πηγή, γλώσσα πηγής	source language
γλώσσα στόχος, γλώσσα στόχου	target language
γλωσσάριο	glossary
γλωσσική διάσταση	linguistic dimension

γλωσσική δομή	linguistic structure
γλωσσική καταλληλότητα	linguistic appropriateness
γλωσσική κοινότητα	linguistic community
γλωσσική οικονομία	linguistic economy
γλωσσική οντότητα	linguistic entity
γλωσσική παραλλαγή	linguistic variant
γλωσσική παράσταση	linguistic representation
γλωσσική παράσταση των εννοιών	linguistic representation of concepts
γλωσσική πτυχή, γλωσσική έποψη	linguistic aspect
γλωσσικό σημείο	linguistic sign
γλωσσικό σημείο	linguistic sign
γλωσσικό στοιχείο	linguistic element
γλωσσικό συγκείμενο	linguistic context
γλωσσικό σχήμα	linguistic pattern
γλωσσικός κανόνας	specified linguistic rule
γλωσσικός μηχανισμός	linguistic mechanism
γλωσσικός σύμβουλος	language consultant
γλωσσικός τύπος, γλωσσική μορφή	linguistic form
γλωσσολογία	linguistics
γλωσσολογική θεωρία	linguistic theory
γνωσιακή διάσταση	cognitive dimension
γνωσιακή επιστήμη	cognitive science
γνωστικό πεδίο, γνωστικός τομέας, θεματικό πεδίο	field of knowledge, domain, subject field
γραμματική μεταφορά	grammatical transfer
δανειζόμενη γλώσσα	borrowing language
δάνειο	loan
δάνειος όρος	borrowed term
δευτερογενής δημιουργία όρων	secondary term creation
δευτερογενής παραγωγή	secondary production
δευτερογενής σχηματισμός όρου	secondary term formation
δημιουργία νέων μορφών	creating new forms
διαγλωσσική ισχύς	interlingual validity
διαγλωσσικός δανεισμός	translingual borrowing
διαθεματικός δανεισμός	transdisciplinary borrowing
διάμετρος	diameter
διαφάνεια	transparency
διαφανής όρος	transparent term
διάχυση ορολογικών δεδομένων	dissemination of terminological data
διδασκαλία της Ορολογίας	teaching terminology

διεθνής ορολογία	international terminology
διεπιστημονικός χαρακτήρας	interdisciplinary character
διεργασία	process
διεργασία κατασήμανσης	process of designation
διεργασία σύνθεσης	process of compounding
δομημένο σύνολο μονάδων γνώσης	structured set of knowledge units
δυναμικό σύστημα αρίθμησης	binary numbering system
δυνάμει γλωσσικές μορφές, δυναμικές γλωσσικές μορφές	potential linguistic forms
δύναμη ίσου μέτρου και αντίθετης κατεύθυνσης	force of equal magnitude and opposite direction
δυσφιακό σφάλμα	bit error
δυσφίο	bit
δωρισμικό	freeware
εθνική ορολογία	national terminology
ειδικά λεξικά	specialized dictionaries
ειδική γλώσσα	special language
ειδική γνώση	specialized knowledge
ειδικός θεματικού πεδίου	subject field specialist
ελαστικότητα	elasticity
ελληνική ορολογία	Greek terminology
ελληνική ορολογία των τηλεπικοινωνιών	Greek telecommunication terminology
ενέργεια	energy
ενεργό έγγραφο	active document
έννοια	concept
εννοιακή οντότητα	concept entity
ένσταση	objection
ενωτικό	hyphen
εξάτμιση	evaporation
επεξεργασία	processing
επεξεργασία ορολογικών δεδομένων	processing of terminological data
επίδραση (δύναμης)	action (of a force)
επίθημα	suffix
επικοινωνιακή διάσταση	communicative dimension
επικοινωνιακή μονάδα	communicative unit
επικοινωνιακή περίπτωση	communicative instance
επικοινωνιακό συγκείμενο	communicative context
επιστήμη της πληροφορίας	information science
επιστήμη της τεχνολογίας	technological science
επιστήμη των πληροφοριών	information science
επιστημονικός και τεχνικός λόγος	scientific & technical discourse

εσωτερικός δανεισμός	internal borrowing
εφαπτομένη	tangent
ηλεκτροτεχνία	electrotechnology
ημιαγωγός	semiconductor
ημιτεχνητή γλώσσα	semi-artificial language
θεματική περιοχή	subject area
θεματικό πεδίο, θεματικός τομέας	subject field, domain
θεωρία της Ορολογίας	theory of terminology
ιεραρχική σχέση μεταξύ εννοιών	hierarchical relation between concepts
ινδοευρωπαϊκές γλώσσες	Indo-European languages
ισοδύναμη πλήρης μορφή	equivalent full form
ισοδύναμος ελληνικός όρος	Greek equivalent term
ισοδύναμος όρος	equivalent term
καθιερωμένο σημασιολογικό σχήμα	established pattern of meaning
καθοδήγηση	guidance
κανόνας σχηματισμού όρων	term formation rule
κατάρτιση ορολογικών δεδομένων	compilation of terminological data
κατασήμανση (μιας έννοιας)	designation (of a concept)
κινητή γέφυρα	movable bridge
κινητό τηλέφωνο	mobile telephone
κλίση	declination
κλιτή λέξη	declinable word
κυκλικός	circular
κύκλωμα	circuit
λεκτικό μήκος	word length
λέξη	word
λεξική δομή της γλώσσας	lexical structure of language
λεξική μονάδα	lexical unit
λεξικό στοιχείο	lexical element
λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες	less widely used languages
λογική	logic
λογισμικό	software
μαγνητικό μέσο	magnetic medium
μακροσκελής όρος	long term
μεθοδολογικό εργαλείο	methodological tool
μέθοδος σχηματισμού όρων	term formation method
μερισμικό	shareware
μέρος αντικειμένου	parts of an object
μεταγλωσσική δήλωση των εννοιών	metalinguistic denotation of concepts
μετατροπή	conversion

μεταφορά γνώσης	knowledge transfer
μεταφραστικός δανεισμός	loan translation
μηχανισμός ονοματοδοσίας	naming mechanism
μηχανισμός σχηματισμού όρων	term formation mechanism
μονογλωσσική κοινότητα	monolingual community
μονολεκτική νέα μορφή	single-word new form, monolectic new form
μονολεκτικός απλός όρος	single-word simple term, monolectic simple term
μονολεκτικός όρος	single-word term, monolectic term
μονολεκτικός σύμπλοκος όρος	single-word complex term, monolectic complex term
μορφολογικά στοιχεία ενός όρου	morphological elements of a term
μορφοσυντακτικά διαφοροποιημένη χρήση της ίδιας μορφής	morphosyntactically differentiated use of the same form
μορφοσυντακτική δομή της γλώσσας	morphosyntactic structure of language
μπροστινό, μεσαίο, ή τελευταίο τμήμα ενός μονολεκτικού όρου	front, middle, or last part of a single-word term
νέα είδη	new species
νέα λεξική οντότητα	new lexical entity
νέα μέρη	new parts
νέα μονολεκτική λεξική μονάδα	new single-word lexical unit, new monolectic lexical unit
νέα μορφή	new form
νέοκοπος όρος	newly coined term
νεολογισμός	neologism
νεολογιστής	neologist
νέος όρος	new term
οικείο σημασιολογικό σχήμα	familiar pattern of meaning
ολοκληρωμένο κύκλωμα	integrated circuit
όνομα	name, appellation
ονοματοθέτης	namer, denominator
οντολογία	ontology
ορθογραφία	spelling
οριζόντιος μηχανισμός	horizontal mechanism
ορισμός	definition
Ορολογία	terminology
ορολογία	terminology
ορολογικά δεδομένα	terminological data
ορολογική εργασία	terminology work
ορολογική μονάδα	terminological unit
ορολογική οντότητα	terminological entity
ορολογική πράξη	terminological practice
ορολογικό πρότυπο, πρότυπο ορολογίας	terminology standard

ορολόγος	terminologist
οροποίηση	terminologisation
όρος	term
παραγωγή	derivation
παραγωγικότητα	derivability
παράγωγο	derivative
παράσταση έννοιας	representation of a concept
παράσταση της γνώσης	representation of knowledge
παρομοίωση	simile
περιγραφική δήλωση έννοιας	descriptive denotation of a concept
περιγραφική προσέγγιση	descriptive approach
περιστρεφόμενη γέφυρα	swing bridges
πλήρης μορφή	full form
πληροφορική	computer science
πολυδιάστατος χαρακτήρας	multidimensional character
πολυλεκτική νέα μορφή	multi-word new form, polylectic new form
πολυλεκτικός σύμπλοκος όρος	multiword complex term, polylectic complex term
πολύχρηστος όρος	frequently used term
πραγματολογικές συνθήκες	pragmatic conditions
πραγματολογική επόψη	pragmatic aspect
πραγματολογικός παράγοντας	pragmatic factor
προδιαγραφή	specification
προσδιοριζόμενο συνθετικό	determined component
προσδιοριστικό συνθετικό, προσδιορίζον συνθετικό	determining component
πρόσφυμα	affix
πρότυπο	standard
προφέρω γράμμα προς γράμμα	pronounce letter by letter
προφέρω συλλαβικά	pronounce syllabically
προφορά	pronunciation
πρωτογενής δημιουργία	primary creation
πρωτογενής δημιουργία όρων	primary term creation
πρωτογενής σχηματισμός όρου	primary term formation, primary formation of a term
πτυσσόμενη γέφυρα	folding bridge
πυρηνική ενέργεια	nuclear energy
ρηχότητα	shallowness
ρίζα	root
ρυθμιστική προσέγγιση	prescriptive approach
σημαινόμενο	signified
σημαίνον	signifier

σημασιολογία	semantics
σημασιολογική μεταφορά μέσα σε ειδική γλώσσα	semantic transfer within a special language
σκληρό δίσκος	hard disk
σπειροειδής	spiral
σταθερό τηλέφωνο	fixed telephone
στενή ρυθμιστική στάση	close prescriptive attitude
συγκεκριμένος	concrete
συλλογή λεξικών δεδομένων	collection of lexical data
συλλογή, σύνταξη και παρουσίαση ορολογικών δεδομένων	collection, editing and presentation of terminological data
σύμβολο	symbol
σύμμιγμα	blend
σύμμιξη	blending
συμμετρικό σχήμα	regural pattern
σύμπλοκη λεξική μονάδα	complex lexical unit
σύμπλοκο όνομα	complex name
σύμπλοκος όρος	complex term
σύνδεση έννοιας με όρο	concept – term connection
συνεκδοχή	synecdoche
συνεκδοχική επέκταση	synecdochical extension
συνέπεια	consistency
σύνθεση	compounding
συνθετικό	component
σύνθετο	compound
συνοπτική μορφή	short form
συντετμημένη μορφή	clipped form
σύντμηση του σύμπλοκου όρου	clipping of the complex term
συντόμευση	shortening
συντομογραφία	abbreviation
συντομομορφή, συντομευμένη μορφή	abbreviated form
σύντομος και περιεκτικός	concise
συνωνυμική έκφραση	synonymic expression
σύσταση	recommendation
σύστημα εννοιών	concept system
συστηματική πολυσημία	systematic polysemy
σχέση εννοιών	concept relation
σχηματισμός όρων	term formation
σώμα κειμένου	corpus {pl. corpora}
τεκμηριωτής	documentalist
τεμαχιοποίηση	slicing

Τεχνολογία Πληροφοριών	Information Technology
Τηλεπικοινωνίες	Telecommunications
τηλέφωνο	telephone
τουβλάκι	little brick
τράπεζα όρων	term bank
τρόπος σημασιολογικής μεταφοράς	mode of semantic transfer
τρόπος σχηματισμού όρων	term formation type
τυποποίηση	standardization
τυποποιητικό έγγραφο	normative document
τύπος συντομευμένης μορφής	type of abbreviated form
υλισμικό	hardware
υπάρχουσα (γλωσσική) μορφή	existing linguistic form
υπάρχουσα έννοια	existing concept
φράση	phrase
φωνολογική δομή της γλώσσας	phonological structure of language
χαρακτηριστικό έννοιας	concept characteristic
χημική ένωση	chemical compound
ψηφίο	digit